

NEUVOSTON DIREKTIIVI 2003/9/EY,**annettu 27 päivänä tammikuuta 2003,****turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vähimmäisvaatimuksista**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 63 artiklan ensimmäisen kohdan 1 alakohdan b alakohdan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen ⁽¹⁾,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon ⁽²⁾,

ottaa huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽³⁾,

ottaa huomioon alueiden komitean lausunnon ⁽⁴⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Turvapaikka-asioita koskeva yhteinen politiikka, johon sisältyy yhteinen eurooppalainen turvapaikkajärjestelmä, on olennainen osa Euroopan unionin tavoitetta muodostaa asteittain vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue, joka on avoin henkilöille, jotka olosuhteiden pakosta joutuvat oikeutetusti hakemaan suojelua yhteisöstä.
- (2) Eurooppa-neuvosto päätti Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä erityiskokouksessaan pyrkiä kohti yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää, joka perustuu 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn, pakolaisten oikeusasemaa koskevan Geneven yleissopimuksen, sellaisena kuin se on täydennettynä 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyllä New Yorkin pöytäkirjalla, täysimääräiseen ja kokonaisvaltaiseen soveltamiseen, ja näin noudattaa palauttamiskiellon periaatetta ja varmistaa, ettei ketään palauteta vainottavaksi.
- (3) Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaan yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän olisi sisällettävä lyhyellä aikavälillä turvapaikanhakijoiden vastaanottoedellytyksiä koskevat vähimmäisvaatimukset.
- (4) Turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistaminen on uusi askel kohti eurooppalaista turvapaikkapolitiikkaa.
- (5) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustettuja periaatteita. Tämän direktiivin tarkoituksena on ennen kaikkea varmistaa, että ihmisarvoa kunnioitetaan täysimääräisesti ja että mainitun perusoikeuskirjan 1 ja 18 artiklan soveltamista edistetään.
- (6) Tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden osalta jäsenvaltioita sitovat sellaisten kansainvälisen oikeuden välineiden mukaiset sitoumukset, joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat ja jotka kieltävät syrjinnän.

- (7) Olisi säädettävä turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevista vähimmäisvaatimuksista, jotka varmistavat heille tavanomaisissa olosuhteissa kohtuullisen elintason ja tasavertaiset elinolosuhteet kaikissa jäsenvaltioissa.
- (8) Turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteiden yhdenmukaistamisen pitäisi vähentää vastaanotto-olosuhteiden välisten eroavuuksien osaltaan aiheuttamaa turvapaikanhakijoiden myöhempää liikkumista jäsenvaltiosta toiseen.
- (9) Kun otetaan vastaan henkilöryhmiä, joilla on erityistarpeita, vastaanotossa olisi otettava huomioon nämä tarpeet.
- (10) Säilöön otettujen hakijoiden vastaanotossa olisi otettava huomioon heidän tästä tilanteesta johtuvat tarpeensa.
- (11) Olisi annettava tietoa oikeusapua antavista järjestöistä ja ryhmistä sen varmistamiseksi, että noudatetaan menettelyä koskevia takeita, joihin kuuluu mahdollisuus ottaa yhteyttä tällaisiin järjestöihin ja ryhmiin.
- (12) Vastaanottojärjestelyjen väärinkäytön mahdollisuutta olisi rajoitettava säätämällä niistä tapauksista, joissa turvapaikanhakijoille myönnettyjä vastaanotto-olosuhteita voidaan rajoittaa tai peruuttaa ne kokonaan.
- (13) Olisi turvattava kansallisten vastaanottojärjestelyjen ja jäsenvaltioiden keskinäisen yhteistyön tehokkuus turvapaikanhakijoiden vastaanotossa.
- (14) Olisi rohkaistava toimivaltaisten viranomaisten välillä suoritettavaa yhteensovittamista turvapaikanhakijoiden vastaanoton osalta, ja sen vuoksi edistettävä paikallisyhteisöjen ja vastaanottokeskusten sopusointuisia suhteita.
- (15) Vähimmäisvaatimusten luonteeseen kuuluu, että jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa suotuisampia säännöksiä kolmansien maiden kansalaisille ja kansalaisuudettomille henkilöille, jotka pyytävät kansainvälistä suojelua jäsenvaltiosta.
- (16) Näin ollen jäsenvaltioita kehoitetaan soveltamaan tämän direktiivin säännöksiä myös menettelyissä, joissa päätetään suojelun myöntämisestä muutoin kuin Geneven yleissopimuksen perusteella kolmansien maiden kansalaisille tai kansalaisuudettomille henkilöille.
- (17) Tämän direktiivin täytäntöönpanoa olisi arvioitava säännöllisesti.

⁽¹⁾ EYVL C 213 E, 31.7.2001, s. 286.

⁽²⁾ Lausunto annettu 25. huhtikuuta 2002 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

⁽³⁾ EYVL C 48, 21.2.2002, s. 63.

⁽⁴⁾ EYVL C 107, 3.5.2002, s. 85.

- (18) Suunnitellun toiminnan tavoitetta, joka on turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistaminen, ei voida riittävällä tavalla saavuttaa jäsenvaltioiden toimin, ja se voidaan siten suunnitellun toiminnan vaikutukset ja laajuus huomioon ottaen saavuttaa paremmin yhteisön tasolla, joten yhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.
- (19) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 3 artiklan mukaisesti Yhdistynyt kuningaskunta on 18 päivänä elokuuta 2001 päivätyllä kirjeellä ilmoittanut haluavansa osallistua tämän direktiivin antamiseen ja soveltamiseen.
- (20) Mainitun pöytäkirjan 1 artiklan mukaisesti Irlanti ei osallistu tämän direktiivin antamiseen. Näin ollen ja tämän vaikuttamatta mainitun pöytäkirjan 4 artiklan soveltamiseen, tämän direktiivin säännöksiä ei sovelleta Irlantiin.
- (21) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn, Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän pöytäkirjan antamiseen eikä se siten sido Tanskaa eikä sitä sovelleta siihen,

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

TARKOITUS, MÄÄRITELMÄT JA SOVELTAMISALA

1 artikla

Tarkoitus

Tämän direktiivin tarkoituksena on vahvistaa turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevat vähimmäisvaatimukset.

2 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- a) 'Geneven yleissopimuksella' Genevessä 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehtyä pakolaisten oikeusasemaa koskevaa yleissopimusta, sellaisena kuin se on muutettuna 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyllä New Yorkin pöytäkirjalla;
- b) 'turvapaikkahakemuksella' kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön tekemää hakemusta, joka voidaan ymmärtää pyynnöksi saada kansainvälistä suojelua jostakin jäsenvaltiosta Geneven yleissopimuksen nojalla. Kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevia hakemuksia pidetään turvapaikkahakemuksina, jollei kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö nimenomaisesti pyydä muuta sellaista suojelua, jota voidaan hakea erikseen;
- c) 'hakijalla' tai 'turvapaikanhakijalla' kolmannen maan kansalaista tai kansalaisuudetonta henkilöä, joka on tehnyt turvapaikkahakemuksen, jonka johdosta ei ole vielä tehty lopullista päätöstä;
- d) 'perheenjäsenillä', jos perhe oli jo ollut olemassa lähtömaassa, seuraavia hakijan perheenjäseniä, jotka oleskelevat siinä jäsenvaltiossa, jossa hakija on tehnyt turvapaikkahakemuksensa:
- turvapaikanhakijan aviopuoliso tai hänen vakituinen avopuoliso, jos avopuolisoita asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön tai käytännön mukaan kohdellaan samalla tavalla kuin aviopuolisoja sen ulkomaa-lainsäädännössä;
 - edellä i alakohdassa tarkoitettujen puolisoitten tai hakijan alaikäiset lapset, jos nämä ovat naimattomia ja kyseisen henkilön huollettavina sekä riippumatta siitä, ovatko he syntyneet avioliitossa tai avioliiton ulkopuolella tai onko heidät otettu ottopoliksi kansallisen lainsäädännön mukaisesti;
- e) 'pakolaisella' henkilöä, joka täyttää Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan mukaiset edellytykset;
- f) 'pakolaisasemalla' asemaa, jonka jäsenvaltio myöntää henkilölle, joka on pakolainen ja joka tällä perusteella pääsee kyseisen jäsenvaltion alueelle;
- g) 'menettelyillä' ja 'muutoksenhaulla' jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä menettelyjä ja muutoksenhakua;
- h) 'ilman huoltajaa tulevilla alaikäisillä' alle 18-vuotiaita henkilöitä, jotka saapuvat jäsenvaltioiden alueelle ilman heistä joko lainsäädännön tai vakiintuneen käytännön mukaisesti vastuussa olevaa aikuista, niin kauan kuin he eivät tosiasiallisesti ole tällaisen henkilön huostassa; tämä tarkoittaa myös alaikäisiä, jotka jäävät ilman huoltajaa sen jälkeen, kun he ovat saapuneet jäsenvaltioiden alueelle;
- i) 'vastaanotto-olosuhteilla' kaikkia jäsenvaltioiden tämän direktiivin mukaisesti turvapaikanhakijoiden hyväksi toteutettavia toimenpiteitä;
- j) 'aineellisilla vastaanotto-olosuhteilla' vastaanotto-olosuhteita, joihin kuuluvat majoitus, ruoka ja vaatetus luontoissuorituksina, rahallisena etuutena tai maksukuponkien muodossa sekä päiväraha;
- k) 'säilöönnotolla' sitä, että jäsenvaltio sulkee turvapaikanhakijan tiettyyn paikkaan, jossa hakijalta on viety hänen liikkumisvapautensa;
- l) 'vastaanottokeskuksella' mitä tahansa paikkaa, jota käytetään turvapaikanhakijoiden joukkomajoitukseen.

3 artikla

Soveltamisala

1. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin kolmansien maiden kansalaisiin ja kansalaisuudettomiin henkilöihin, jotka hakevat turvapaikkaa jäsenvaltioiden rajalla tai niiden alueella, niin kauan kun heidän sallitaan jäädä tälle alueelle turvapaikanhakijoina, sekä perheenjäseniin, jos tällainen turvapaikkahakemus koskee heitä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

2. Tätä direktiiviä ei sovelleta jäsenvaltioiden edustustoille esitettyihin diplomaattista suojelua tai alueellista turvapaikkaa koskeviin pyyntöihin.

3. Tätä direktiiviä ei sovelleta silloin, kun sovelletaan vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukkoaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi 20 päivänä heinäkuuta 2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/55/EY⁽¹⁾ säännöksiä.

4. Jäsenvaltiot voivat päättää soveltaa tätä direktiiviä menettelyihin, joiden mukaisesti päätetään suojelun myöntämisestä muun kuin Geneven yleissopimuksen perusteella sellaisille kolmansien maiden kansalaisille tai kansalaisuudettomille henkilöille, joita ei pidetä pakolaisina.

4 artikla

Suotuisimmat säännökset

Jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa turvapaikanhakijoiden ja heidän läheisten sukulaistensa osalta, jotka oleskelevat samassa jäsenvaltiossa ja ovat hakijan huollettavina, taikka humanitaarisista syistä, vastaanotto-olosuhteita koskevia suotuisampia säännöksiä, sikäli kuin nämä säännökset ovat tämän direktiivin mukaisia.

II LUKU

VASTAANOTTO-OLOSUhteITA KOSKEVAT YLEISET SÄÄNNÖKSET

5 artikla

Tiedottaminen

1. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava turvapaikanhakijoille kohtuullisen ajan kuluessa, joka ei saa ylittää viittätoista päivää siitä, kun he ovat tehneet hakemuksensa toimivaltaiselle viranomaiselle, ainakin vastaanotto-olosuhteisiin liittyvistä etuuksista ja velvollisuuksista, joita heidän on noudatettava.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakijat saavat tietoja erityistä oikeusapua antavista järjestöistä tai ryhmistä sekä järjestöistä, jotka voivat auttaa heitä vastaanotto-olosuhteisiin liittyvissä asioissa tai antaa niitä koskevia tietoja, mukaan lukien terveydenhoitoa koskevat tiedot.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 kohdassa tarkoitettut tiedot annetaan kirjallisesti ja mahdollisuuksien mukaan kielellä, jota hakijoiden voidaan kohtuudella odottaa ymmärtävän. Tarvittaessa kyseiset tiedot voidaan myös antaa suullisesti.

⁽¹⁾ EYVL L 212, 7.8.2001, s. 12.

6 artikla

Asiakirjat

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakijalle annetaan kolmen päivän kuluessa siitä, kun hakemus on tehty toimivaltaiselle viranomaiselle, henkilökohtainen asiakirja, jossa todetaan hänen asemansa turvapaikanhakijana tai todistetaan, että hänellä on lupa jäädä jäsenvaltion alueelle siksi ajaksi, kun hänen hakemustaan käsitellään.

Jos haltija ei saa liikkua vapaasti jäsenvaltion koko alueella tai osalla sitä, asiakirjassa on myös todettava tämä seikka.

2. Jäsenvaltiot voivat olla soveltamatta tätä artiklaa, kun turvapaikanhakija on säilöön otettu, rajalla tehdyn turvapaikkahakemuksen tutkinnan aikana tai osana menettelyä, jonka tarkoituksena on päättää hakijan oikeudesta tulla laillisesti jäsenvaltion alueelle. Erityistapauksissa jäsenvaltiot voivat hakemuksen tutkinnan aikana antaa hakijalle jonkin muun 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjaa vastaavan todistuksen.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjan ei välttämättä tarvitse todistaa turvapaikanhakijan henkilöllisyyttä.

4. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet toimittaakseen turvapaikanhakijalle 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjan, jonka on oltava voimassa niin kauan kuin hänellä on oikeus viipyä kyseisen jäsenvaltion alueella tai sen rajalla.

5. Jäsenvaltiot voivat myöntää turvapaikanhakijalle matkustusasiakirjan, jos vakavat humanitaariset syyt edellyttävät hänen läsnäoloaan toisessa valtiossa.

7 artikla

Asuinpaikka ja liikkumisvapaus

1. Turvapaikanhakijat voivat liikkua vapaasti vastaanottavan jäsenvaltion koko alueella tai tämän jäsenvaltion heille osoittamalla alueella. Osoitettu alue ei saa vaikuttaa yksityiselämän koskemattomuuteen ja sen on oltava riittävän laaja, jotta turvaan mahdollisuus tämän direktiivin mukaisiin etuihin.

2. Jäsenvaltio voi päättää turvapaikanhakijan asuinpaikasta yleisen edun, yleisen järjestyksen tai tarvittaessa hänen hakemuksensa sujuvan käsittelyn perusteella.

3. Jäsenvaltio voi, jos tämä osoittautuu tarpeelliseksi esimerkiksi lakiin perustuvista tai yleiseen järjestykseen liittyvistä syistä, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti rajoittaa turvapaikanhakijan oleskelun tiettyyn paikkaan.

4. Jäsenvaltio voi asettaa aineellisten vastaanotto-olosuhteiden tarjoamisen ehdoksi sen, että turvapaikanhakija tosiasiallisesti asuu tietyssä paikassa, jonka jäsenvaltio määrää. Tämä päätös, joka voi olla luonteeltaan yleinen, on tehtävä tapauskohtaisesti, ja sen on perustuttava kansalliseen lainsäädäntöön.

5. Jäsenvaltioiden on säädettävä mahdollisuudesta myöntää turvapaikanhakijoille väliaikainen lupa poistua 2 ja 4 kohdassa tarkoitettu asuinpaikasta ja/tai 1 kohdassa mainitulta alueelta. Päätökset on tehtävä tapauskohtaisesti, objektiivisesti ja puolueettomasti, ja kielteiset päätökset on perusteltava.

Turvapaikanhakijan ei tarvitse hakea lupaa tavataksaan sovitulla tavalla viranomaisia ja ollakseen paikalla tuomioistuimessa, jos hänen läsnäolonsa on välttämätöntä.

6. Jäsenvaltion on vaadittava turvapaikanhakijaa ilmoittamaan toimivaltaisille viranomaisille kulloinkin osoitteensa ja ilmoittamaan näille osoitteen muutoksista mahdollisimman pian.

8 artikla

Perhe

Jäsenvaltion on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet perheen yhtenäisyyden säilyttämiseksi mahdollisimman hyvin alueellaan, jos kyseinen jäsenvaltio on huolehtinut hakijoiden majoituksesta. Tällaisia toimenpiteitä sovelletaan turvapaikanhakijoiden suostumuksella.

9 artikla

Lääkärintarkastukset

Jäsenvaltiot voivat vaatia, että hakijoille tehdään kansanterveydellisiin syihin perustuva lääkärintarkastus.

10 artikla

Alaikäisten koulunkäynti ja opiskelu

1. Jäsenvaltioiden on annettava turvapaikanhakijoiden alaikäisille lapsille ja alaikäisille turvapaikanhakijoille mahdollisuus käydä koulua vastaavin edellytyksin kuin vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisille niin kauan kun heitä tai heidän vanhempiaan koskevaa maastapoistamistoimenpidettä ei tosiasiallisesti panna täytäntöön. Tällainen koulutus voidaan järjestää vastaanottokeskuksissa.

Asianomainen jäsenvaltio voi määrätä, että mahdollisuus koulunkäyntiin koskee ainoastaan yhteiskunnan kustantamaa opetusta.

Alaikäisinä pidetään henkilöitä, jotka eivät ole täysi-ikäisiä sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jossa turvapaikkahakemus on tehty tai jossa sitä käsitellään. Jäsenvaltiot eivät voi kieltää henkilöä jatkamasta keskiasteen opetuksen seuraamista vain siitä syystä, että hänestä on tullut täysi-ikäinen.

2. Koulunkäynnin aloittamista voidaan lykätä enintään kolmella kuukaudella siitä päivästä, jona alaikäisen tai hänen vanhempiansa turvapaikkahakemus on tehty. Tätä määräaika voidaan pidentää yhteen vuoteen, jos koulunkäynnin aloittamisen helpottamiseksi tarjotaan erityisopetusta.

3. Jollei 1 kohdassa tarkoitettu koulunkäynti alaikäisen erityistilanteen vuoksi ole mahdollista, jäsenvaltio voi tarjota muita koulutusjärjestelyjä.

11 artikla

Työllistäminen

1. Jäsenvaltioiden on määriteltävä turvapaikkahakemuksen tekemispäivästä alkava ajanjakso, jona hakijalla ei ole pääsyä työmarkkinoille.

2. Jollei asiassa ole päätöksentekomenettelyn ensimmäisessä vaiheessa tehty päätöstä vuoden kuluessa turvapaikkahakemuksen tekemisestä eikä tämä viive johdu hakijasta, jäsenvaltioiden on päätettävä, millä edellytyksillä hakijalle sallitaan pääsy työmarkkinoille.

3. Pääsyä työmarkkinoille ei saa evätä muutoksenhakumenettelyn aikana, jos tavanomaisessa menettelyssä tehtyä kielteistä päätöstä koskevalla muutoksenhaulla on lykkäävä vaikutus, ennen kuin muutoksenhaun johdosta tehty kielteinen päätös on annettu tiedoksi.

4. Jäsenvaltiot voivat työmarkkinapoliittisista syistä antaa etusijan Euroopan unionin kansalaisille, Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen osapuolina olevien valtioiden kansalaisille sekä myös laillisesti maassa asuville kolmansien maiden kansalaisille.

12 artikla

Ammatillinen koulutus

Jäsenvaltiot voivat sallia turvapaikanhakijoiden pääsyn ammatilliseen koulutukseen riippumatta siitä, onko heillä pääsy työmarkkinoille.

Mahdollisuus päästä sellaiseen ammatilliseen koulutukseen, johon liittyy työsopimus, riippuu siitä, millaiset mahdollisuudet hakijalla on päästä työmarkkinoille 11 artiklan mukaisesti.

13 artikla

Aineellisia vastaanotto-olosuhteita ja terveydenhoitoa koskevat yleiset säännökset

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että aineelliset vastaanotto-olosuhteet ovat hakijoiden saatavilla, kun he hakevat turvapaikkaa.

2. Jäsenvaltioiden on säädettävä aineellisista vastaanotto-olosuhteista hakijoiden terveyden kannalta riittävän elintason ja heidän toimeentulonsa varmistamiseksi.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että elintaso taataan myös henkilöille, joilla on 17 artiklassa tarkoitettuja erityistarpeita, sekä säilöön otetuille henkilöille.

3. Jäsenvaltiot voivat asettaa kaikkien tai joidenkin aineellisten vastaanotto-olosuhteiden ja terveydenhuollon ehdokseen, että hakijan varallisuus ei riitä hänen terveytensä kannalta riittävään elintasoon ja toimeentuloon.

4. Jäsenvaltiot voivat vaatia 3 kohdan säännöksen nojalla, että hakija osallistuu tässä direktiivissä säädettyjen aineellisten vastaanotto-olosuhteiden ja terveydenhuollon kustannuksiin tai maksaa ne kokonaan itse, jos hänellä on siihen riittävästi varoja, esimerkiksi jos hän on ollut töissä riittävän pitkän ajan.

Jos käy ilmi, että hakijan varallisuus oli riittävä aineellisten vastaanotto-olojen ja terveydenhuollon kustannusten suorittamiseen silloin, kun näistä perustarpeista huolehdittiin, jäsenvaltiot voivat vaatia turvapaikanhakijalta tästä korvauksen.

5. Aineelliset vastaanotto-olosuhteet voidaan tarjota luontoissuorituksina, rahallisen avustuksena tai maksukuponkeina tai näiden yhdistelmänä.

Jos jäsenvaltiot tarjoavat aineelliset vastaanotto-olosuhteet rahallisten avustusten tai maksukuponkien muodossa, niiden määrä on vahvistettava tämän artiklan periaatteiden mukaisesti.

14 artikla

Aineellisia vastaanotto-olosuhteita koskevat yksityiskohtaiset säännöt

1. Jos asuminen järjestetään luontoissuorituksena, tämän olisi tapahduttava jollain seuraavista tavoista tai niiden yhdistelmällä:

- a) tiloissa, joita rajalla tehdyn hakemuksen käsittelyn ajan käytetään turvapaikanhakijoiden majoittamista varten;
- b) vastaanottokeskuksissa, joiden tarjoama elintaso on asianmukainen;
- c) yksityiskodeissa, erillisissä asunnoissa, hotelleissa tai muissa turvapaikanhakijoiden majoittamista varten mukautetuissa tiloissa.

2. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että 1 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetuin tavoin majoitetuilla hakijoilla on

- a) perhe-elämän suoja;
- b) mahdollisuus pitää yhteyttä sukulaisiin, oikeudellisiin avustajiin, Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun edustajiin ja jäsenvaltioiden tunnustamiin valtioista riippumattomiin järjestöihin.

Jäsenvaltioiden on kiinnitettävä erityistä huomiota väkivallan ehkäisyyn 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tiloissa ja vastaanottokeskuksissa.

3. Jäsenvaltioiden on tarvittaessa huolehdittava siitä, että turvapaikanhakijoiden alaikäiset lapset tai alaikäiset hakijat majoitetaan yhdessä vanhempiensa tai muun aikuisen perheenjäsenen kanssa, joka on heistä vastuussa joko lain tai vakiintuneen käytännön mukaan.

4. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että turvapaikanhakijoita siirretään yhdestä majoituspaikasta toiseen ainoastaan silloin, kun se on tarpeen. Jäsenvaltioiden on annettava hakijoille mahdollisuus ilmoittaa oikeudellisille avustajilleen siirrosta ja uudesta osoitteestaan.

5. Vastaanottokeskusten henkilöstöllä on oltava asianmukainen koulutus, ja sitä koskee työssä saatujen tietojen osalta kansallisen lainsäädännön mukainen salassapitovelvollisuus.

6. Jäsenvaltiot voivat ottaa turvapaikanhakijat mukaan päättämään vastaanottokeskusten aineellisista voimavaroista ja ilmapiiriin vaikuttavista tekijöistä muodostamalla asukkaita edustavia neuvoa-antavia neuvostoja tai komiteoita.

7. Turvapaikanhakijoiden oikeudelliset avustajat tai neuvonantajat ja Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun edustajat tai hänen nimeämiensä ja asianomaisten jäsenvaltion tunnustamien valtioista riippumattomien järjestöjen edustajilla on oltava pääsy vastaanottokeskuksiin ja muihin majoitustiloihin avustukseen kyseisiä hakijoita. Näiden henkilöiden pääsyä majoitustiloihin voidaan rajoittaa ainoastaan keskustun ja majoitustilojen sekä hakijoiden turvallisuuteen liittyvistä syistä.

8. Jäsenvaltiot voivat poikkeuksellisesti vahvistaa aineellisille vastaanotto-olosuhteille tässä artiklassa säädetystä poikkeavat yksityiskohtaiset säännöt kohtuulliseksi ja mahdollisimman lyhyeksi ajaksi, jos:

- hakijan erityistarpeiden alustava arviointi on tarpeen,
- tässä artiklassa säädettyjä aineellisia vastaanotto-olosuhteita ei ole saatavissa tietyllä maantieteellisellä alueella,
- tavallisesti käytettävissä olevat majoitustilat ovat tilapäisesti täynnä,
- turvapaikanhakija on otettu säilöön tai on sellaisissa raja-alueen tiloissa, joihin hänen oleskelunsa on rajoitettu.

Tällaisten poikkeavien olosuhteiden on aina täytettävä perustarpeet.

15 artikla

Terveydenhuolto

1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että hakijat saavat tarpeellisen terveydenhuollon, joka käsittää vähintään ensiavun sekä sairauden kannalta välttämättömän hoidon.

2. Jäsenvaltioiden on järjestettävä tarpeellinen lääketieteellinen tai muunlainen hoito turvapaikanhakijoille, joilla on erityistarpeita.

III LUKU

VASTAANOTTO-OLOSUHTEIDEN RAJOITTAMINEN TAI PERUUTTAMINEN

16 artikla

Vastaanotto-olosuhteiden rajoittaminen tai peruuttaminen

1. Jäsenvaltiot voivat rajoittaa vastaanotto-olosuhteita tai peruuttaa ne,

a) jos turvapaikanhakija

- poistuu toimivaltaisen viranomaisen määräämästä asuinpaikasta ilmoittamatta tästä kyseiselle viranomaiselle tai ilman lupaa, jos sellaista edellytetään, tai
- laiminlyö turvapaikkamenettelyyn liittyvän ilmoittautumisvelvollisuutensa tai ei ole noudattanut pyyntöä toimittaa tietoja tai kutsua saapua turvapaikkamenettelyä koskevaan henkilökohtaiseen haastatteluun kansallisessa lainsäädännössä säädetyn kohtuullisen ajan kuluessa, tai
- on jo tehnyt hakemuksen samassa jäsenvaltiossa.

Kun hakija on jäljitetty tai hän ilmoittautuu vapaaehtoisesti toimivaltaiselle viranomaiselle, on tehtävä katoamisen syihin perustuva perusteltu päätös vastaanotto-olosuhteiden uudelleen myöntämisestä kokonaan tai osittain;

b) jos hakija on kätkenyt varojaan ja saanut näin ollen aiheutonta etua myönnettyistä aineellisista vastaanotto-olosuhteista.

Jos käy ilmi, että hakijan varallisuus oli riittävä aineellisten vastaanotto-olojen ja terveydenhuollon kustannusten suorittamiseen silloin, kun näistä perustarpeista huolehdittiin, jäsenvaltiot voivat vaatia turvapaikanhakijalta tästä korvauksen.

2. Jäsenvaltiot voivat evätä vastaanotto-olosuhteet tapauksissa, joissa turvapaikanhakija ei ole pystynyt osoittamaan, että turvapaikkahakemus on tehty niin pian kuin on käytännössä kohtuullista hänen saavuttuaan kyseiseen jäsenvaltioon.

3. Jäsenvaltiot voivat määrätä seuraamuksia, joita sovelletaan majoitustiloja koskevien sääntöjen vakaviin rikkomisiin sekä törkeän väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

4. Vastaanotto-olosuhteiden rajoittamista tai peruuttamista taikka 1, 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen seuraamusten määräämistä koskevat päätökset on tehtävä kussakin yksittäistapauksessa erikseen, objektiivisesti ja puolueettomasti ja päätökset on perusteltava. Päätösten on perustuttava erityisesti 17 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden osalta asianomaisten

henkilön henkilökohtaiseen tilanteeseen suhteellisuusperiaate huomioon ottaen. Jäsenvaltioiden on aina varmistettava ensiavun saanti.

5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, ettei aineellisia vastaanotto-olosuhteita rajoiteta tai peruuteta ennen kuin kielteinen päätös on tehty.

IV luku

Henkilöt, joilla on erityistarpeita

17 artikla

Yleisperiaate

1. Jäsenvaltioiden on otettava huomioon heikossa asemassa olevien henkilöiden, kuten alaikäisten, ilman huoltajaa tulevien alaikäisten, vammaisten, vanhusten, raskaana olevien naisten, yksinhuoltajien, joilla on alaikäisiä lapsia, sekä kidutuksen, raiskauksen tai muun vakavan psyykkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneiden henkilöiden erityistilanne kansallisessa lainsäädännössään, jolla pannaan täytäntöön II luvun aineellisia vastaanotto-olosuhteita sekä terveydenhuoltoa koskevat säännökset.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan yksinomaan henkilöihin, joilla on todettu olevan erityistarpeita, kun heidän tilanteensa on arvioitu yksilöllisesti.

18 artikla

Alaikäiset

1. Jäsenvaltioiden on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu pannessaan täytäntöön tämän direktiivin alaikäisiä koskevia säännöksiä.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikenlaisten väärinkäytösten, laiminlyöntien, hyväksikäytön, kidutuksen tai julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun uhriksi joutuneille ja aseellisista selkkauksista kärsineille alaikäisille annetaan kuntoutusta ja että soveltuvia mielenterveyspalveluita kehitetään ja pätevää neuvontaa annetaan tarvittaessa.

19 artikla

Ilman huoltajaa tulevat alaikäiset

1. Jäsenvaltioiden on mahdollisimman pikaisesti toteutettava toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ilman huoltajaa tulevia alaikäisiä edustaa laillinen holhooja tai tarvittaessa alaikäisten hoidosta ja hyvinvoinnista vastaava järjestö tai jokin muu asianmukainen taho. Asianomaisten viranomaisten on säännöllisesti tarkistettava tilanne.

2. Ilman huoltajaa tulevat alaikäiset turvapaikanhakijat on siitä lähtien, kun heille on myönnetty pääsy jäsenvaltion alueelle, siihen asti, kun heidän on lähdettävä siitä jäsenvaltiosta, jossa hakemus tehtiin tai sitä käsitellään, sijoitettava:

- a) täysi-ikäisten sukulaisten luokse;
- b) sijoitusperheeseen;
- c) vastaanottokeskuksiin, joissa on alaikäisille soveltuvia järjestelyjä,
- d) muihin alaikäisille soveltuviin majoituspaikkoihin.

Jäsenvaltiot voivat sijoittaa ilman huoltajaa tulevat 16-vuotiaat tai sitä vanhemmat alaikäiset täysi-ikäisille turvapaikanhakijoille tarkoitettuihin vastaanottokeskuksiin.

Sisarukset on mahdollisuuksien mukaan pidettävä yhdessä ottaen huomioon kyseisen alaikäisen etu sekä erityisesti hänen ikänsä ja kehitystasensa. Ilman huoltajaa tulevien alaikäisten asuinpaikan muutokset on rajoitettava mahdollisimman vähiin.

3. Jäsenvaltioiden on pyrittävä ilman huoltajaa tulevan alaikäisen edun suojelemiseksi jäljittämään hänen perheenjäsenensä mahdollisimman nopeasti. Jos alaikäisen tai hänen läheisten sukulaistensa elämä tai koskemattomuus saattaa olla uhattuna, varsinkin jos sukulaiset ovat jääneet lähtömaahan, on huolellisesti varmistettava, että kyseisiä henkilöitä koskevien tietojen keruu, käsittely ja välittäminen tapahtuu luottamuksellisesti, jottei heidän turvallisuuttaan vaaranneta.

4. Ilman huoltajaa tulevien alaikäisten parissa työskentelevillä henkilöillä on oltava tai heidän on saatava sopiva alaikäisten tarpeita koskeva koulutus, ja heitä koskee työssään saamiensa tietojen osalta kansallisen lainsäädännön mukainen salassapitovelvollisuus.

20 artikla

Kidutuksen ja väkivallan uhrin

Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että kidutuksen, raiskauksen tai muun vakavan väkivallanteon kohteeksi joutuneet henkilöt saavat tarvittaessa edellä mainittujen tekojen aiheuttamien vammojen edellyttämää hoitoa.

V LUKU

MUUTOKSENHAKU

21 artikla

Muutoksenhaku

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tämän direktiivin mukaisten etujen myöntämistä koskeviin kielteisiin päätöksiin tai 7 artiklan nojalla tehtyihin päätöksiin, jotka koskevat turvapaikanhakijaa henkilökohtaisesti, voidaan hakea muutosta kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen menettelyjen mukaisesti. Ainakin päätöksentekomenettelyn viimeisessä vaiheessa on annettava mahdollisuus hakea muutosta tai uudelleen käsitelyä oikeudellisessa elimessä.

2. Oikeusavun saatavuutta koskevista menettelyistä näissä tapauksissa säädetään kansallisessa lainsäädännössä.

VI LUKU

VASTAANOTTOJÄRJESTELYJEN TEHOSTAMINEN

22 artikla

Yhteistyö

Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle säännöllisesti tiedot vastaanotto-olosuhteiden piirissä olevien henkilöiden lukumäärästä, sukupuolesta ja iästä sekä täydelliset tiedot 6 artiklassa säädettyjen asiakirjojen tyypistä, nimestä ja muodosta.

23 artikla

Ohjaus, seuranta ja valvonta

Jäsenvaltioiden on perustuslailliset rakenteensa asianmukaisesti huomioon ottaen huolehdittava vastaanotto-olosuhteiden tason asianmukaisen ohjaamisen, seurannan ja valvonnan järjestämisestä.

24 artikla

Henkilöstö ja varat

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että viranomaisilla ja tämän direktiivin täytäntöönpanosta huolehtivien järjestöjen edustajilla on riittävä peruskoulutus sekä mies- että naispuolisten hakijoiden tarpeisiin vastaamiseksi.

2. Jäsenvaltioiden on myönnettävä riittävät varat tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettujen kansallisten säästöjen yhteydessä.

VII LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

25 artikla

Kertomukset

Komissio toimittaa viimeistään 6 päivänä elokuuta 2006 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta ja tekee tarvittaessa ehdotuksia sen muuttamisesta.

Jäsenvaltioiden on 6 päivään helmikuuta 2006 mennessä toimitettava komissiolle kaikki tämän kertomuksen laatimista varten tarvittavat tiedot, myös 22 artiklassa säädetty tilastotiedot.

Kertomuksen esittämisen jälkeen komissio antaa vähintään joka viides vuosi Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta.

26 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan 6 päivänä helmikuuta 2005 mennessä. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säännöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tämän direktiivin täytäntöönpanoon liittyvät kansallisen lainsäädäntönsä säännökset kirjallisina komissiolle.

27 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

28 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti.

Tehty Brysselissä 27 päivänä tammikuuta 2003.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

G. PAPANDREOU
